

KŘESŤANSKÉ LISTY A KUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a Kanadě

Ročník LXVI (XXV)

Chicago, Illinois Červenec (July) 1964

Čís. No. 7

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103. Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918

Anna Jirásková-Pešková:

Jan Amos Komenský ve vyhnanství na břehu mořském

V labyrintu světa stezku ozářenou hledal,
kterou lidstvo z temnot ke světlu se ubírá.
Jako kmet na mořském břehu ve vyhnanství
sedal,
v stranu, otčina kde leží, zrak svůj upírá.

Poblíž něho postava se exulanta sklání,
smutné ženy v beznaději k zemi klesají,
světlo lucerny jen před zoufalstvím chrání,
černá mračen křídla hvězdám svítit nedají.

Světlo, které jako symbol víry plálo nocí,
bylo jeho veštekého ducha obrazem,
třeba srdce vzdávalo se blízké smrti moci,
tváří v tvář věčnosti zířel v slunci rodnou zem.

Viděl člověka, jak z hlubin ruce k nebi vzpíná,
ducha, vládnoucího hmotě, vítězí zář,
věděl: Odčiněna musí být každá vina
chce-li lidstvo v míru patřit v Boha-Tvůrce
tvář.

—Psáno k obrazu ze "Slovanské epopeje" od Adolfa Muchy.

Přemysl Pitter:

Na vahách Božích

Dějiny lidstva, až kam paměť sáhá, byly určovány událostmi, které nikdo nepředvídal a s nimi nepočítal. Taková událost se stala před padesáti lety v Sarajevě, o tři léta později v Petrohradě, v roce 1938 v Mnichově. A komunistický puč v Praze jistě nebyl závěrem v tomto revolučním sledu. Kdo věří, že vzduché vlny se uklidňují a světové napětí se vyrovnává, bude překvapen událostmi, s nimiž nepočítal. "Bďte," praví Ježíš, "neboť nevíte dne ani hodiny. Kdyby hospodář věděl, v kterou dobu zloděj přijde, nenechal by si prokopati dům." A bdít znamená myslet, nezanedbávat věci nepomíjivých, pracovat, být připraven.

V tomto měsíci vzpomínáme jevů, které přivodily první světovou válku. Zavraždění arcivévody Ferdinanda d'Este a jeho choti

zahájilo dějinné dobí, jež Masaryk nazval světovou revolucí. Revoluce tato dosud trvá a jistě zabere celé toto století. Nadcházející třetí tisíciletí uvidí svět v úplně jiném stavu a uspořádání a pravděpodobně se zcela jiným předznamenaním, než měly věky minulé.

Jsme pouhými pozorovateli v tomto dění, nebo máme přímou účast v něm? Ovlivňujeme a řídíme svými myšlenkami a skutky tento vývoj, či se jím dáváme trpně nést? Postavil nás Bůh do světa — jako nezúčastněné diváky, anebo si přeje, abychom byli nositeli, zastánci a průkopníci jeho myšlenek a záměrů? Bude Kristova věc námi hájena a uplatňována, anebo půjdeme dále cestou nejmenšího odporu? Bude tím novým předznamenaním Ježíš živý, z mrtvých vstalý, anebo Ježíš ležící v hrobě církevních forem, Ježíš umrtvený nevšímavostí lidí, kteří nepochopili, že to bez něho nejde?

KŘESTANSKÉ LISTY A HUSOV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křestanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) ----- J. P. Tatter
2655 Locust Street Denver 7, Colorado
Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi

posílejte na redaktora
Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

Dovolte mi osobní svědectví. První světová válka mne zastihla v stavu, v jakém žili téměř všichni moji vrstevníci a současníci: Bůh — Ježíš nám byly pojmy zcela odlehklými, s praktickým, denním životem nesouvisejícími. Nebyli to činitelé, kteří by nějak opravdově ovlivňovali a určovali naše smýšlení a jednání. Avšak hrůzy a zážitky v bojových liniích otřásl mou veškerou bytostí tak důkladně, že život pozbyl pro mne ceny. Zbyly jen dvě alternativy: buď veliké, naprosté nihil, anebo všecko a ve všem Bůh. Zažil jsem peklo bitevní vřavy a také peklo vnitřních bojů. Vřavy a také peklo vnitřních rozporů a bojů. A uprostřed toho, zcela nečekaně, jsem zakoušel chvíle blaženého míru a jistoty, kdy závany z jiného světa odhalovaly mé duši nové výhledy. Tím vším jsem dospěl poznání, že vedle sobeckého pachtění a zloby, která je příčinou tolika běd, je mocným činitelem i láska, a že větší a skutečnější než zlo je jsoucnost a působení Boží. Lidé si vytvořili peklo, protože nedbali Boha a se neřídili jeho zákony. Ve světle tohoto poznání jsem musil podrobit i vlastní život pronikavé revizi, v níž nemohlo obstát nic, co nemělo pečeť Boží. Tak dostal můj život jiné zaměření.

Podobné přehodnocení všech hodnot prožili za první světové války i mnozí jiní snad ve všech národech. Většina lidí však nepochopila varovného znamení, kterým tato válka

byla. Šly dále zas vlastními cestami, nedbajíce hlasu těch, kdo je vyzývali k uplatňování ducha Ježíšova ve všech odvětvích života. Sebeláska a sobecké zájmy vítězily nad zákonem Kristovým: "Jedni druhých břemena noste." Tak si lidé přivodili válku druhou, ještě hroznější ve svých rozměrech, krutosti a účincích.

Setkal jsem se s přítelem, s kterým jsem se léta neviděl. Byli jsme kamarádi za první světové války a za hřmění děl jsme spolu sprádali plány pro budoucnost. Uprostřed špíny a bláta zákopů jsme psali básně a snili o tom, co jednou budeme pro národ dělat, vrátíme-li se zdraví domů. Slíbili jsme si, že si zůstaneme věrni a že si budeme navzájem ve své činnosti pomáhat.

Pak se naše spojení ztratilo. Jeden o druhém jsme nevěděli, až tu pojednou čirou náhodou jsme se spatřili na nádraží v Sofii. Byl jsem právě v Bulharsku na přednáškovém zájezdu. Jeli jsme kus cesty společně. Vyprávěl mi, že má v Sofii továrnu a dodává po celém Balkáně. "Vzpomínáš na naše sliby?" tázal jsem se ho. "Víš," řekl mi, "já jsem svůj pingl ideálů dávno zahodil. Mám rodinu, musím se starat o obchod, a s lidmi stejně není řeč."

Bylo mi velmi smutno, když jsem to slyšel, a dosud je mi úzko, když na to vzpomínám. Jak často slibujeme, jsme-li na mizině, a jak brzo nám otrne, odejme-li Bůh na chvíli naši tíhu a bolest. Poznal jsem, že k tomu, abychom setrvali a vytrvali, je třeba více než vlastní síly.

Napoleon, Hitler, Mussolini, Stalin měli velikou sílu vůle a dělali divy. A přece nakonec všichni ztroskotali. Každý jsme tak trochu Napoleon, Hitler. Chceme také spoolehnot jen na vlastní vůli. Dříve nebo později se přesvědčíme o nedostatečnosti své byt' schlepšší vůle. Kolik i těch nejušlechtilejších lidí zahazuje pingl svých ideálů, jakmile se setkají s odporem a nepochopením! A tak hledají cestu nejmenšího odporu a "přízpusobují se světu tomuto". Ponechávají volné pole těm, kdo necházejí flintu do žita, ale zvedají ji, aby mocí dosáhli svých cílů.

Zdá se, že ani hrůzy světové války nestačily, aby lidstvo prohlédlo. Pouhý strach ze vzájemného vyhubení nestačí, aby dal základ trvalému míru a přátelskému soužití.

Vůle k moci je schopna nového šílenství.

Tak se ptáme: Opravdu není východiska ze začarovaného kruhu zákona "oko za oko, zub za zub"? Není tu jiný zákon, který by nás vyvedl z bludiště zmatků a nastolil řád a vyrovnání? Což věčně musí lidstvo upadat do válek a revolucí, musí se znovu a znovu dopouštět starých chyb a křivd?

Pohled'me do řádu přírody, zda v něm najdeme obraz, který by nám ukázal, kde hledat odpověď na naše palčivé otázky.

Padá-li déšť na zemi a půda dychtivě a vděčně přijímá vláhu nebes, je slunce zakryto mraky, je chmurno a teskno. Proč je to tak zařizeno, že tomuto blahodárnému aktu předchází dusno a často i vichřice a bouře? Jedno bez druhého nemůže být; je to působení zákona, který spravuje přírodu a pečuje o život rostlinstva, zvířectva a lidstva. Kdyby nebylo mraků, bouřek a deště, slunce by vypražilo půdu a v dusném ovzduší by se nedalo žít.

Také v této době zvláštní dusno ztěžuje náš dech. Máme pocit veliké tesknosti. Pozorujeme, co nových mraků zloby, nenávisti a sobectví se nakupilo nad hlavami národů. Jako by slunce přestalo svítit — všude je nedůvěra, podezřívání, přetvářka. Lidé chodí s hlavami sklopenými, bez radosti a naděje. Čekáme s napětím, kde zas blesk udeří a zapálí, kdy a z kterého místa přijde nová katastrofa.

Ptáme se: je to nutné? Což by nemohlo lidstvo stále svítit slunce lásky a vanouti duch Boží? Jaký ráj by tu byl na zemi, jaká radost! Proč ty výkyvy, které jednou vyvyšují tuto stranu, tento režim, jindy zas ty, kteří byli dole? Kdo budili hrůzu se ocitají v područí a noví vládcové uplatňují svou moc.

Pohlédneme-li do dějin, spatříme to neustálé střídání moci: zde vzestup jedné, tam pád druhé. Kdy konečně nastane vyrovnání a vášně a bouře se utiší?

Váhy v klidu mají rovnováhu. K této rovnováze vede Boží prozřetelnost. Lidstvo má dosáhnouti oné úrovně, kdy nebude bídných, pokouřených a utlačovaných na jedné straně a na druhé nesmírně bohatých, mocných a zpupných. Dokud budou hluboké výkyvy na jednu stranu, budou následovat stejně hluboké výkyvy na stranu druhou, a to

tak dlouho, dokud lidstvo nezačne umenšovat a odstraňovat to, co působí nerovnováhu.

Jsmo svědky toho, jak zvláště dnes je na celém světě všechno v pohybu. Váhy Boží spravedlnosti se prudce komňhají. Lidé užívají všeho svého umu a důmyslu, všech sil k tomu, aby prosadili své záměry a dosáhli svých cílů. Však jsme byli svědky toho, jak vůdce jedné strany dosáhl takové výše, že musil přijít pád, až všechnen svět otřásl. Takový je Boží zákon: čím výše, kdo vystoupí, tím hlouběji padne. Neboť Bůh nenechá nikoho porušovat svůj řád, jehož konečným cílem je soulad, tvůrčí jednotu.

Lidstvo se ještě nevzpamatovalo z jedné katastrofy a již se připravují katastrofy nové, ještě hroznější. Dojde k nim?

Záleží na tom, zda konečně již lidé prohlédnou a si uvědomí, že stojí na citlivých vahách Boží spravedlnosti, že jsou sami stržeci svého osudu. Podnět k tomuto poznání musí dáti ti, kdo již pochopili závislost na Božích zákonech. Proč musil Kristus opustit své učedníky a svět? Kdyby bylo bývalo pochopení pro něho, nebyl by vydán na popravu a svět by nebyl poznal co znamená život bez Krista, bez lásky. Dokud bude lidstvo křžovat Krista, dotud bude Kristus stále vzdálen světa a svět bude upadat z jedné katastrofy do druhé. Jen ti, kdo se přidržují lásky, připívají k tomu, aby výkyvy vah se mírnily. To jsou ti jedinci, kteří udržují lidstvo při životě, protože bez lásky a pravdy není života.

Výkyvy a pády, utrpení a zklamání přispívají k tomu, aby lidstvo konečně prohlédlo a poznalo, že všechno je řízeno věčnými zákony Božími, že je to Bůh sám, který dopouští i ty vichřice a bouře, které také patří do jeho řádu. Avšak vichřice a bouře, katastrofy a bědy nejsou cílem, nýbrž cestou kterou Bůh lidstvo vede. Bez poslušnosti Boha, bez lásky a soucitu nedojde k vyrovnání, nedojde k míru a pokoji. Dokud nenajde člověk cestu k onomu středu, v němž není výkyvů, dotud neustále bude zmítán strachem brzy před tím, brzy před oním. Lidé touží po tomto středu pokoje, ale nevědí, jak se k němu dostat. Mnozí již vyhlížejí příchod synů Božích a čekají, až se ozve jejich hlas ve všech národech.

Doba je zde. Nejenom v jednom národě,

ale ve všech národech se objeví synové Boží, robot' všichni lidé musí poznat svou vlastní nemohoucnost a všichni musí zatoužit po zjevení moci Boží. Zdá se nemožným, aby se v této materialismem opojené době začalo projevoval nové smýšlení, které počítá s Bohem jako směřodatnou realitou a praktickým činitelem. A přece velké náznaky a slibné počátky jsou tu. Žádná doba nebyla tak příhodná jako je doba naše. Nebylo větších úspěchů lidského důmyslu než přinesly moderní vynálezy a pokroky, a nebylo větší hrůzy nežli z nich. Nestál člověk nikdy blíže propasti, kdy poznává bezmezný prostory vesmíru a hmoty, a nebyl nikdy blíže zoufalství a nesmyslnosti svého života. Jak hotová a připravená je duše k novému velikému poznání, které se jí otevírá, užijí-li ve všem a za vším Boha jako nejvyšší tvůrčí moc,

moudrost a lásku.

Kdo pochopil a prožil toto veliké poznání, stává se jedním z vyslanců Božích, oněch Božích synů, jejichž zjevení vyhlíží všecko stvoření, jak jsme četli v úvodním textu. Ze všech národů začnou vyskakovat plaménky a sláva Boží bude rozhlašována. Ve světle Boží pravdy spatří člověk sebe obaleného blátem a jak blátem je naplněno i jeho nitro. Avšak užijí i příklad synů a dcer Božích a uslyší jejich zvěst. To povede mnohé k poznání, že ne ve hmotě je síla a moc, ale v Bohu. A jen v Bohu je štěstí a vyrovnání. "Bůh je naše útočiště i síla, v soužení pomoc vždycky hotová. Protož nebume se báti, byt' se země podvrátila a zpřevracely se hory doprostřed moře!"

(Vysíláno do vlasti).

Ladislav Mňačko:

Noční rozhovor

(Kapitola, která se nedostala do knižního vydání "Opožděné reportáže". Kniha vyšla původně slovensky. Český překlad pořídil Gustav Hajčík. Vydal Československý spisovatel v Praze v r. 1964. Tři vydání knihy jsou úplně rozebrané. Spisovatel v Praze v r. 1964. Tři vydání knihy jsou úplně rozebrané. Čtvrté vydání se připravuje. Cena výtisku: 11 Kčs — dostane-li se na vás!)

Raději byste si ode mne měli odsednout. Nevím, kdo jste, ale vypadáte docela sympaticky a já bych vám nijak nechtěl komplikovat život. Jsem nákaza, kádrová nákaza! Všude za mnou pídí a s kým mne vidí, na toho si posvítí. Stačí vedle mne sedět, abyste upadl do podezření, že pěstujete podezřelý styk s podezřelým individuem. To nebezpečné individuum jsem já a jsem nebezpečný tím, že jsem v době války byl letcem RAF v hodnosti nadporučíka královského letectva His Majesty. Na veličenstvo kašlu — teď již kašlu na všecko, všecko je mi fuk, nevěřím nikomu a ničemu. Nemám, jak vidíte, ruku, tak mne nemohou poslat do výroby a pro trepanaci lebky mne lékaři před kriminálem vždy ochrání. Nejsem za své či-

ny plně zodpovědný, jsem cvok, ne tichý či neškodný blázen, ale takový cvok, kterého přece jen nemohou vstrčit do blázince — nuž, blouzním tedy. Při tom, nemyslete si, mám víc rozumu, než všichni ti, co po mně pasou, ovšem vyšlo to tak, že pro účastníka západního odboje a ještě k tomu letce je dnes nejlepší, když je blázen. A já jsem!

Toto se mi nestalo v boji pod Londýnem, stalo se mi to až doma, možná, že o té katastrofě víte. Roku čtyřicetšest spadla u Prahy Dakota a shořela. Já jsem ji tehdy řídil. Naše kabina se tehdy odtrhla od trupu a mne to vyhodilo, jediný jsem tu katastrofu přežil.

Pod Londýnem se mi také ledacos stalo. Tři kulky v plících, velký kus masa vytrhnutého ze hřbetu, dvakrát mne Němci zabili, dvakrát jsem se z toho vylízal. Právě o mně, že jsem blázen. Mám to úředně, jsem punčovaný, ovšem — sám nevím, jsem-li bláznem dnes, anebo byl-li jsem bláznem tehdy. Už jsem si to vydumal tak, že zatajím svou vojenskou hodnost, že se někde zmocním gardistické legitimace, zfalšuji ji a někde pohodím, kde si toho všimnou, — avšak — legitimace sama nestačí, není dosti věrohodným důkazem, existují přece i seznamy a v těch nejsem. Kromě toho legitimace západního letce je věru tou nejhorší, kterou se můžete dnes ohánět. Vy se usmíváte, ale k smíchu

to není, já vám to ihned vysvětlím západních letců bylo velice málo a z těch ještě velká část zahynula a ti, kteří zůstali, nesedí na nějakých místech, ti jsou ve výrobě nebo v lochu a co může takový udělat pro druhá v nouzi? Já osel, jsem se s gardisty bil, mlátil tu hávěť, kde jsem na ni trefil, místo toho, abych se pojistil na obě strany. Mohl jsem přece vstoupit do gardy a uletět až potom, měl bych v rukách alespoň jistotu, takhle nemám nic, jen v hlavě mušky.

Je to všechno komické, já jsem vůbec nezamýšlel do Londýna, já za to vůbec nemohu, že jsem západní letec, nebylo v mé moci jít tam či onam. Odletěl jsem v květnu v devětatřicátém do Polska, v politice jsem se příliš nevyznal — dnes se v ní vyznám ještě méně, moji politikou byla nenávisť k fašismu, to bylo všechno. Já jsem byl vojenským letcem, na vojně se politika netrpěla a já jsem se raději staral o děvčata. Ovšem. — Mnichov byl pro mne jakousi osobní urážkou, za kterou mi měli zaplatit krví. A vůbec jsem nechtěl do Anglie, která zapříčinila Mnichov, jen se mi zdálo, že se schyluje k válce a řekl jsem si: "Poláci nemají letce a ani stroje nemají nazbyt, možná, že se jim takový jako já bude hodit . . ."

Jenže v Polsku mne internovali a teprve na dlouhé naléhání mne doprovodili do Krakova, tam byl jakýsi úřad pro pomoc utečencům z Československa, kde seděl jakýsi tlustý Američan, či kdosi podobný a ten rozhodoval, kam kdo půjde.

Nevím, zda jste komunista či ne a vůbec nevím, kdo jste. Možná, že je to úplně náhodou, že jste si ke mně přisedl, ale na tom nezáleží. Já mám nepříjemný zvyk, který rovněž souvisí s tím vyšinutím. Nahlas myslím. Všude, kdy chodím, myslím nahlas a hovořím nepříjemné věci. Vy jste to se mnou vydržel déle než jiní, lidé se mne obyčejně strání, známí se mi vyhýbají a ti, kteří mne znají, se zvednou hned, jakmile začnu camrat. Dělá mi potěšení, mohu-li se stále znovu a znovu přesvědčovat, jak se lidé bojí a čeho se bojí. Pravda — aby se někdo nebál, musí mít úředně potvrzeno, že to v hlavě nemá v pořádku. Dnes nemusí mít strach pouze cvok, blázen. Jste-li komunista, pak vám řeknu rovnou: dotáhli jste to daleko s tou vaší humanitou, s vaším pokro-

kem, s vaší ideologií — až ke všeobecné psychoze strachu. Všichni se bojí. Můj otec, rolník, se bojí, můj bratr, inženýr se velmi bojí, příčinou jeho strachu jsem já. Moje sestra je ženou vyššího funkcionáře, se též velmi bojí, i její muž se bojí, inženýři se bojí, spisovatelé, umělci, ředitelé a ministři se také třesou, každý se o něco bojí a každý se někoho bojí. Občas mne chytne takový fantasm, jdu po ulici, oslovím úplně neznámého člověka, povím mu tajně: "dej si pozor, jdou po tobě, sleduji tě . . ." Nevěřil byste, jak lidé zblednou, jak se jim roztřesou kolena, jak si každý myslí, že právě za ním ve dne v noci slídí nejméně deset fízlů.

Pohled'te na mně, mám malou rentu, nemohli mi ji nedat. Až když jsem hodně trápil, přiznal mi válečné nároky, to víte, jsem západní. Není to zvlášť sladký chlebiček stále číst a slyšet, co vše stát dává. Stát u nás vůbec mnoho dává . . . jakoby stát byl nějakým celoročním Mikulášem, či jak se dnes říká — Dědou Mrázem. I mně dává stát moji rentu a je dost lidí, kteří mi to dávají jak se patří pocítit a kteří mi to neustále připomínají. A při tom každý pracující občan platí a ústav, který se o tyto věci stará, nevím jak se dnes jmenuje, neustále se to mění, disponuje obrovskými finančními fondy nasbíranými ze srážek občanů. Každý, kdo pracuje platí nemocenské pojištění. I já jsem platil. Co mi tedy stát dává? Kdyby řekli, stát svoji politikou, lépe řečeno vláda svoji politikou zabezpečuje, zaručuje nemocným, nemohoucím a starým, že nemusí žebrať, to by byla plnější a sympatičtější pravda. — Chlebiček jednorukého invalidy letce by nebyl tak trpký. Ale — náš stát nedává nikomu nic a jistě nejsem daleko od pravdy s tvrzením, že úřad, či ústav sociálního zabezpečení má z občanských příspěvků o mnoho větší příjmy, než vyplácí na invalidním, nemocenském a starobním pojištění. Tak kdo tu vlastně dává???

Ale já jsem původně chtěl vyprávět, že jsem západní letec. Nechtěl jsem být nějakým západním či žádným jiným letcem, já jsem byl vojenským letcem a nenáviděl jsem fašismus. Nám tam v Londýně se ani nesnilo, že nás tak opuncují a oddělí od ostatních. Léтали jsme ve dne v noci proti Hitlerovi, proti Göringově Luftwaffe a domnívali

jsme se, že děláme dobře a myslím, že jsme i dobře dělali. Zde zatím gardisté arizovali, pronásledovali komunisty, zavírali slušné lidi do lavy, bojovali za "Boha a národ", plnili hromadné hroby, týrali Židy . . . ale my jsme prašiví, jsme odsouzeni tím prokletým puncem "západní letec", nikdo si nedá ani tolik práce, aby se na člověka blíže podíval; vždyt' byli mezi námi i španělští dobrovolníci, komunisté. A kolik z nich zavřeli, vyloučili ze strany, poslali do výroby, zničili! neříkejte, že žádný takový případ neznáte, jistě znáte, nemůžete ze svého okolí neznat! Vždyt' je to absurdní — paušálním podezřením opuncovat člověka, který bojoval proti fašistům!

Víte jak se mnozí moji kamarádi hanbí za účast v západním oboji? Zda jsou zločinci? Dělali něco špatného? Musejí se za to stydět? Mně několikrát vyšetřovali, dokud jsem neměl úřední papír cvoka, no a jednou mne dokonce vyšetřovalo velké zvíře. Dívám se do očí — nechci věřit — vždyt' je to S....., z dob Slovenského štátu, pověstně známý S....., jeden z velitelů fašistické ŮŠB. Dělal, že mne nezná, ačkoli jsme z jedné dědiny. "Jak se jmenujete, kde jste se narodil—?" Boha tvého, tak ty nevíš, jak se jmenuji a kde jsem se narodil? Říkám mu — u vás ve mlýně — on byl mlýnářův syn. Rozkřičel se na mně, abych nebyl drzý a odpovídal jen na otázky, věčně, bez grimas . . . a mlel stále to samé, co se mne ptali již tolikrát, kdy, proč, a jak jsem odešel z Anglie, kde jsem se seznámil se svojí ženou, a z jaké rodiny pochází, jaké bylo její politické zaměření — měl jsem ženu Angličanku, víte, po nehodě jsme se rozvedli a vrátila se do Londýna. Jakoby to všechno nevěděli, jakoby v Krakově tenkrát neseděl komunista, který spolu s Američanem, či který zrádce to byl, který rozhodoval o tom, který emigrant půjde na východ a který na západ.

Jenomže, já nejsem z těch, kteří se hned polapí. Nakonec dopadl celý výslech tak, že jsem vyslyšel já jeho. Zc široká mi vysvětloval, že byl u ŮŠB jen na oko, že ho tam poslala strana, jenž já na takové řečičky ne-naletím. Říkám mu, podívej se, buď' budu mít jednou pro vždy pokoj, nebo udělám něco takového, že půjdu před soud a to bude tvá poslední hodinka. Začal mě skoro prosit,

abych nevykřikoval na veřejnost své imper-tinence, pravda, že on mě chápe, že mám mnoho pravdy, ale proč na sebe ještě upozorňovat v mém už tak dost mizerném postavení.

Tehdy mě to napadlo — možná, že jsem byl hodně zvědavý, jak se zachová. Pravím mu — dejte mi papír, úřední papír, že jsem cvok, že nejsem nijak odpovědný za svoje činy a máte pokoj vy i já . . . a on to udělal, poslal mne na psychiatrii, — tam se mnou sebráli velmi pěknou komedii, do hlavy mne píchali, jakýsi mok mi z ní vylili, rentgenovali mě mozek, nu — špitál jsem opustil jako beztravný člověk a velmi jsem se smál . . . Tak jsem si vymohl povolení mluvit pravdu . . . a od těch dob to nikdo nezrušil. Od těch dob je to taková hra. Znáám všechny fízly, kteří za mnou chodí, i zde sedí dva, jednou jsem jednoho z nich opil, objímal mne, blábolil, že ví, že jsem hrdina, já za to nemohu ty jsi miliónový chlapík a já jsem svině, ne ty . . . víte, že mi ho bylo líto? Vyzpovídal se mi jako farářovi, v horách bojoval a potom se dostal k té katovštině . . . a tehdy mi napadlo, vždyt' tento chlapec je také obětí, je zlý, je škodlivý, ale je též obětí systému. Nahučeli mu do hlavy několik frází, vzdělání nemá — ne všichni, kteří se mu dostali do rukou, jsou andělé, chrastí tu všelijaká chamrad', o psychologii ovšem nemá ani potuchy a když se mu někdo nepřízná po dobrém, tak se přiznává po zlém. Spolu s několika zuby vytríská z vyšetřovance přiznání a vyhrá, je pochválen za odhalení třídního nepřítele . . . Věřte, já jich znám dost, i mezi nimi bývali slušní lidé, pokazil je pocit moci, směli všechno a za nic nemuseli zodpovídat, jedině oni byli čistí, jediní věrní, jediní spolehliví a všichni ostatní jsou lotři, jejich povinností je dokázat každému, na koho padne pouhý stín podezření, že je lotr . . . Dnes ještě střeží bezpečnost vysokého funkcionáře před atentátem, který nikdo nezamýšlí provést a zítra mohou mít toho samého ministra na stole jako případ, jako akt, jako zrádce a nepřítele, kterého mají v moci zatknout . . . Co takové okolnosti udělají s morálkou člověka, to vám věru ani nemusím vykládat. Jsou to většinou dělníci chlapci, mohl z nich být cosi jiného, takto zahynou v marastě své

moci.

Podívejte se, jak je to všechno směšné. Všude se uplatňují třídní hlediska. Původ je všechno, původ klasifikuje ke všemu, ovšem — tak zvučný dělnický původ. Říkám tak zvaný, protože dnes je to velmi problematické hledisko — po Únoru přešlo mnoho živnostníků, obchodníků, dokonce továrníků, lékařů a vědců do výroby a kádrový mlýn v těch letech tam posílal stále další a další. Ti šikovnější se rychle kádrově spravili a dostali znovu na stará místa, ale kolik je takových, co se jim ve výrobě zalíbilo, co zůstali u stroje? Co jsou dnes jejich děti? Jsou to děti buržoasie, či dělnické třídy? A naopak, syn dělníka, který s velkým úsilím a námahou a vytrvalostí udělal inženýrský diplom, do jaké třídní tabulky toho zařadíte? Co je dnes vlastně ta slavná dělnická třída? Podle statistik je dnes na Slovensku pětkrát víc manuálních pracovníků než před válkou. Kde se ten pětinasobek vzal? Odkud? Z vesnic a z deklasace! Opět tak paušálně, generálně, nedetailovaně tak dnes většina dělnické třídy myslí na to, jak a z čeho si postavit v rodné dědině domek, zatím co do továrny si chodí "odpíchnout", vlastní práce čeká doma na poli. To je ten předvoj, jak se píše. To je ten společenský nejpokrokovější . . . Většina, čemu se dnes u nás říká "dělnická třída", trpí velmi vyvinutými vlastnickými pudy, říká se tomu zbytky buržoasní morálky . . . Dobrá, jinak ani není možná, ale proč v tomto společenském galimatiáši mám já, západní letec, být prašivým? To, co u nás uplatňujeme, nejsou třídní hlediska, ale třídní sentimentalita! Novátory, lidi, kteří poctivě dělají svou práci, povyšujeme na ředitele, kde musí pro nedostatečné vědomosti ztroskotat.

Proč vám to říkám? Jsem západní letec. V roce 1946 jsem se zřítíl, to již ve službách aerolinií s dakotou. Trvalo to dlouho, než mne sešili a než jsem se jakž takž vrátil k životu. S jednou rukou to dobře nešlo. S létáním byl konec, ale abych se uchytil někde v kanceláři? . . . To bylo již po Únoru a já jsem byl západní letec a který kádrový referent by takového přijal? A k tomu ještě jednorukého! Neměl jsem z čeho žít, než mi přiznali rentu, to trvalo dlouho. Žena se se mnou rozvedla a já jsem vykřikoval: nač ta

péče! Nač se se mnou lékaři babrali? Nač mne tolik opatrovali, nač mne sešili? Vidíte, nechápali, co říkám, nechápali, že se mi jinak nechce jít do šrotu, viděli v mých nadávkách reakční postoj západního letce . . . Namísto pomoci přišlo podezírání.

Co mi zbylo než si zvyknout na povolo-vačský život? Zvyknul jsem si a zabezpečil si jej úředním potvrzením, že jsem cvok. A teď se jen dívám, jak to děláte, jak to babřete, jak otravujete lidi! Ukažte mi neotráveného, nezakříknutého člověka, kterého nikdo nespravedlivě neobvinil z nejhorších činů, kterého nikdo neurazil, kterému nikdo neublížil! Ukažte mi takového, a já roztrhám svou cvokovskou legitimaci!

Jsem bývalý západní letec, jednoruký invalida. Nevím, proč vám to všechno říkám, ale asi proto, že to musím někomu vyprávět, protože to neumím udusit v sobě, protože bych zešlel, kdybych to neměl nikomu povědět.

(Tato reportáž původně vyšla v "Kulturném Živote" — časopis je svazu Slovenských spisovatelů v Bratislavě, čís. 23/63).

Anna Jirásková-Pešková:

Můj Bože

na vnitřní zbudoval jsi kázni
ten nekonečný hvězdný svět
a proto nic nežije v bázni
a vlastní cestou může spět.

A v tom spočívá problém světa
a každého též člověka,
že v souzvuku když všechno zkvétá,
tak světská moc ho neleká.

neb nedovede zabrániti
se duši modlit "Otče náš." —
Ty, Bože, můžš ochrániti
své dítky, které všechny znáš.

Znamé Husově větě o Pravdě rozuměli jeho posluchači tak, jako by říkal: "Věrný křesťane, hledej Krista, naslouchej Kristu, uť se od Krista, miluj Krista, hlásěj Krista, drž se Krista a braň Krista až do smrti! (AD)

DOSLOV MÍSTO PŘEDMLUVY

Obírám se už hodně dlouho dobou kolem Bílé Hory a po ní. Už jenom několik let chybí do čtyřicítky!

Nepracoval jsem o tom období českých dějin sám. První námět mých studií, Komenský a jeho spojení s Anglií, byl blízko zájmu Václava Novotného, mého dávno už zesnulého učitele, a politickou činnost Jana Amose Komenského. Dva z Novotného vrstevníků Josef Pekař a Kamil Krofta vydali knížky s prostým nadpisem *Bílá Hora*.

Mnoho studií o prvních dvou desítkách let sedmnáctého století vzešlo z příprav sněmů českých. V té souvislosti mají dobrý zvuk jména Jan B. Novák, Josef Borovička, Bedřich Jenšovský, Karel Stloukal a Josef Matoušek. Trochu opodál stál Ferdinand Hrejsa se svými rozborů náboženských poměrů, vycházejícími ze studia České konfese. Vynikající místo mezi badateli o Bílé Hoře, jejím pozadí i dohře si získal František Hrubý. Mé studie, ke kterým jsem brzo postoupil od Komenského, se často stýkaly, někdy i křížily s Hrubého pracemi.

Zatím co nám šlo hlavně o opravu a překonání výkladů, které podal Antonín Gindely ve svých *Dějínách českého povstání*, Zdeněk Kalista navazoval na soudy a výroky Josefa Pekaře, obzvláště na Pekařův libivý, avšak chatrně položený výklad o utkání dvou světů na české půdě a o vítězství udánlivě hodnotnějšího proudu katolicko-románského nad protestantsko-německým. Mezi mladším pokolením vynikl Josef Polišenský, jehož šetření anglické a nizozemské politiky kolem roku 1620 jsou hodnotným příspěvkem ke starší literatuře.

Tema, které jsem vyjádřil nadpisem *Jednota bratrská a reformování francouzského jazyka*, mne začalo vážně zaměstnávat po několika předběžných záběrech, když jsem psal knížku Karel starší ze Žerotína. Ukazovaly k němu i některé studie dřívější, obzvláště kniha o Francii a Třicetileté válce, kterou napsal profesor Sorbonny Victor L. Tapié. Začal jsem na něm pracovat v létě 1938, ale co jsem tehdy shromáždil nestačilo ani na článek. Vrátil jsem se k věci na jaře 1961, když jsem byl na studijní dovolené v Evropě. Zastavil jsem se v Ženěvě, zajel jsem do Francie a mnoho tištěného materiálu jsem našel v knihovně Britského musea v Londýně. Pracoval jsem v téže síni do kruhu s bání nad hlavou propouštějící nad stoly mdlé světlo, kde jsem roku 1927 začal hledat doklady o Komenského a jeho anglických přátelích. S výpisky, které jsem si přivezl, jsem začal psát na podzim první kapitoly.

Myslím, že si každé tema žádá přiměřené zpracování. Styky Jednoty s reformovanými francouzské řeči nebyly tak hojné a pravidelné, aby z nich vzešlo souvislé pásmo, které bychom mohli přenést z minulosti do dneška. Přemýšlel jsem o tom, když jsem třídil a pořádal výpisky. Z dlouhého rozvažování vzešel způsob drobných statí, sestavených přibližně podle časové posloupnosti, jednou přesahující časovou mez, jindy k ní nedobíhající. Kde nebylo jasného pořádku a přirozeného skloubení, nemá historik jiné volby. Nenapadlo mi ani ve snách, že se mi práce rozroste pod rukama a že počet nadpisů vystoupí nad osmdesát! Možná, že bych byl přestal u menšího počtu, kdybych nebyl jel do Evropy i v létě 1962 i o rok později. University of Pennsylvania, na které pomalu dokončuji devátý rok působení, je štědrá a shovívavá a nenutí k přednáškám v létě nikoho, kdo se o to nehlásí důrazně.

Neměl jsem s knihami v životě mnoho štěstí. Líčení politických věcí, které jsem nadepsal *Ze zápasů pobělohorské emigrace*, vyšlo ve dvou ročníkách *Časopisu Matice Moravské* (1932 a 1933). Otisky, které jsem si dal zhotovit, se brzo rozešly a kdo se k nim nedostal, ani nevěděl, že jsem začal událostmi hned po Bílé hoře a dovedl vypravování do počátku roku 1625. S tiskem této práce bylo potíží neskonale více a nebyla by vyšla, kdyby mi redaktor *Křesťanských Listů* a *Husova Lidu* nebyl dal naprostou volnost. Už třetí rok zabírám místo jiným příspěvkům, už třetí rok napínám trpělivost čtenářů, kteří by chtěli v listě vidět něco jiného! O tom, jaké potíže jsem způsobil tiskárně, raději nemluví.

S oběma pracemi, které jsem už uvedl, studii Ze zápasů pobělohorské emigrace a knížkou o Žerotínovi, tvoří vyšetření styků Jednoty s reformovanými francouzského jazyka volně spojenou trojicí. Nemám jiného přání, než abych je mohl vydat pohromadě. Nedočkám-li se toho dne, snad opatří vydání někdo jiný. Přimlouvám se i za knížku Povstalec a emigrant o Jindřichovi Matyášovi z Thurnu, kterou jsem napsal roku 1941 v New Yorku a která vyšla ještě za války v Londýně. Zatím pomyslím na úpravu této práce do takové podoby, aby mohla vyjít v překladu buď francouzským neb anglickém.

Vím dobře, že k látce tak rozběhlé jako je tato, by byl na místě dvojí rejstřík, jmenný a věcný. Bylo by také žádoucí sestavit opravy chyb v tisku, aspoň těch, které jsou věcné a opravdu rušivé. Na obojí jsem pomýšlel, ale couvl jsem ne z obavy před prací, nýbrž před nákladem, který by mi byl z toho vzešel. Nemohu přece počítat s tím, že by si někdo koupil knížku s námětem tak nečasovým jako je tento.

Čas, který jsem jí věnoval, přechel jako voda. Nelituji ani chvílky, kterou jsem ztrávil buď při shledávání pramenů, nebo při psaní. S kolika osobnostmi jsem se pomyslně setkal a co jsem se od nich dověděl! Našel jsem nové přátele, se kterými jsem rozprávěl nadálku o jejich domovech, cestách a studiích, ženitbách, pozemských starostech i duchovních zájmech. Mnoho jsem jich doprovodil ke hrobu, jiné jsem navštívil ve vězení, za jinými jsem se díval jak sedlájí koně a potom se ženou do válečné vřavy.

Jméno, které se při sestavování rejstříku objevovalo na listcích nejčastěji, bylo vytištěno na titulním listě mé knížky: Karel starší ze Žerotína. Nchyl to první student z českých zemí, který se dostal do Ženěvy a těšil se z přízně Theodora Bezy. Nebyl první v řadě, avšak přichylností k městu svatému vynikl nad jiné žáky a pcectnc. Kdykoliv se naskytla příležitost, buď tam napsal nebo aspoň vzkázal. Radil příbuzným i přátelům, aby tam zajeli nebo aby tam poslali své syny buď na studie nebo aspoň k zběžné návštěvě. Měl mnoho styků nejenom v Ženěvě, nýbrž i jinde v oblasti francouzského jazyka, francouzsky rád mluvil a psal. Jiné země reformované víry mu tolik nepřirostly k srdci, třebaže tam také někdy cestoval a měl přátele. Nic není dojemnější než jeho starost o synky bratrance, aby se jim dostalo v Ženěvě důkladného vyškolení a aby se mohli opět nakrátko podívat do Francie.

Než hrdinou příběhů, o kterých jsem psal, není rosický a přerovský pán, nýbrž jeho starší souvěrec a dlouho důvěrný přítel, Václav Budovec z Budova, jeden z těch, které můžeme se Skálou právem označit za svíce a podpory vlasti. Jak Žerotín osvojil si i Budovec neobyčejné vzdělání v jazycích, světských předmětech i v bohosloví. Některé jeho dopisy se rozběhly na pojednání o člancích víry nebo o otázkách veřejně přetřásaných. Budovec vedl po dlouhá léta boj s dvorskou stranou o svobodu vyznání nejenom pro sebe a svou Jednotu, nýbrž pro všechny vyznavače učení Kristova. Za odboje sice nestál na prvním místě — věk nedovoľoval veliké vypětí sil — avšak měl na všem veliký podíl. Když se hroutila věc, kterou považoval za spravedlivou, neutíkal ani nepřebíhal na vítězovou stranu. Byl věrný až do smrti a vysloužil si korunu neuvadlou, zaslíbenou těm, kdo řádně bojovali.

V Ženěvě na místě někdejších hradeb stojí rozložitý pomník reformace. Tvoří ho postavy duchovních vůdců i světských náčelníků, kteří přilnuli k reformované víře. Není prý dokončený. Kdyby se stalo, že by do prázdných výklenků lomená, nýbrž Václav Budovec.

Spojuji ve vzpomínkách tuto práci se dvěma přáteli ze studií na universitě, RŘ a JBS, a oběma jim ji připisuji.

Philadelphia o Veliké noci 1964.

—Otakar Odložilík.

CHRONOLOGIE ŽIVOTA HUSOVA (1371-1415)

Aviňonské papežství	Rok	Věk Husa	Události	Rímské papežství
	1348		Karel IV (1346-1378) Založení pražské university Konrád Waldhauser (+1369)	
Řehoř XI (1370-8)	1371	7	JAN (HUS) narozen v Husinci 6.XII. Václav IV (1378-1419)	Urban VI. (1378-89)
Klement VII (1378-94)			Jan z Jenštejna, 3. arcibiskup pražský (1378-1395)	Schismus
Schismus	1383	12	Princezna Anna Česká se vdává za krále Richarda II. Anglického	
			Hus jde do školy v Prachaticích, je ministrantem a zpěvákem u sv. Jakuba.	
	1385	14	Účastní se rozpustilé maškary "na biskupa"	
	1389		Václav IV. se žení se Sofií Bavorskou	Bonifác IX. (1389-1404)
	1390	19	Hus se stává studentem na pražské universitě	
	1393	22	Hus bakalářem svobodných umění (ve filosofii), účastní se pouti milostivého léta pražskými kostely (u sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, u Božího Těla, u sv. Víta a na Břevnově, získává odpustky. — Matěj z Janova (+1394)	
Benedikt XIII (1394-1415)	1396	25	Jan se stává Mistrem filosofie. Začíná užívat jména "Hus".	
	1398	27	Hus jmenován "Magister Actu Regens" a přednáší retoriku na filosofické fakultě. Píše <i>Summu Naturalium</i> , založenou na Albertu Velikém. Examinátorem pro kandidáty bakalářství.	
	1400	29	Hus vysvěcen na kněze, zapisuje se na boho- slovecké fakultě.	
	1401	30	Hus zvolen děkanem na filosofické fakultě	
	1402	31	14. března Hus jmenován kazatelem v Betlémské kapli (zůstává tam do listopadu 1412). Vyučuje dále retorice na universitě.	
	1403		Zbyněk Zajíc z Hazmburka arcibiskupem	
		32	Zbyněk jmenuje Husa kazatelem na synodě r. 1403	
	1404	33	Hus píše proti falešným zázrakům ve Wils- nacku v knize <i>De omni sanguine Christi glorificato</i> . Arcibiskup s ním souhlasí. Hus Bakalářem bohosloví. 28 května: Universita odsuzuje 45 článků Vyklefových. <i>Trialogus</i> na indexu.	Innocent VII (1404-6)
	1405	34	Hus začíná biblické přednášky na bohoslovecké fakultě, píše <i>Enarratio Psalmorum</i> .	Řehoř XII. (1406-15)
	1406	35	Hus dokončuje <i>Ortografii bohemicu</i> , v níž do- poručuje fonetickou abecedu v češtině.	
	1408	37	Konservativní klerus si ztěžuje na Husa u arcibiskupa. Hus vykládá <i>Sentence</i> Petra Lom- barda, píše <i>Dicta de tempore</i> .	
	1409	38	Kutnohorský dekret z 18. ledna. Václav IV mění universitní ústavu. Koncil svolán v Pise v březnu, sesazuje 2 papeže, volí Alexandra V. Papež odsuzuje 20. XII. knihy Wyklefovy. 17. října Hus zvolen rektorem Karlovy university.	Alexandr V. (1409-10)

Aviňonské papežství	Rok	Věk Husa	Události	Římské papežství
	1410	39	10. 1.: Hus káže o církvi. <i>Sermo de ecclesia</i> . 10. 3.: Arcibiskup nařizuje spálení Wyklefových knih.	
	1410	39	Květen: Husovo kázání, "Spiritus noli extinguire" (1-Thes. 5). 15. 6.: Universita protestuje proti odsouzení Wyklefových spisů. 16. 6.: Arcibiskup nařizuje spálení W. knih. 17. 6.: Václav IV. nařizuje odložení arcibiskupova rozkazu. 22. 6.: Hus káže na Luk. 5:1, pro svobodu kázání Slova Božího. 25. 6.: Hus veřejně čte apelaci k papeži Janu 18. 7.: Na rozkaz arcibiskupa 200 knih Wyklefových spáleno. 27. 7.: Hus přednáší na universitě na obranu Wyklefa, <i>Defensio Libri de Trinitate</i> . Hus pokračuje v kázání v Betlémské kapli	Jan XXIII. (1410-15)
	1411	40	11. února: Kardinál Colonna odsuzuje Husa. Březen: Kněz Michal z Německého Brodu sestavuje obžalobu heresí Husových. Hus píše <i>Novem articuli aurei</i> (Devět zlatých kusů) 19. 6. Zbyněk vyhlašuje interdict nad Prahou. 13. 9. Hus píše <i>Repliu M. J. Hus contra Anglicum Joh. Stokes Wycleffi calumniatorem</i> . 28. 9. Arcibiskup Zbyněk umírá. Hus píše papeži Janu XXIII. Konrád z Vechty zvolen arcibiskupem.	
	1412	41	Hus útočí na jaře proti odpustkům. Píše <i>Questio adversus indulgentias papales</i> . Skrývá se na venkově. 14. 4. Jan XXIII. svolává koncil do Říma. 17. 6. Husova universitní přednáška <i>Contra Ingentiam Papae</i> . 29. 7. Hus exkomunikován papežem. 18. 10. Kardinál legát Pietro degli Stefaneschi čte exkomunikaci na pražské synodě. Hus protestuje. Listopad: Hus se skrývá na venkově, snad na Kozím Hrádku. Píše <i>Expositio decalogi, Super credo, De matrimonio, De sex erroribus, Výklad veliký, O víře, Dcerka, O svatokupectví, Zrcadlo člověka hříšného . . .</i>	
	1413	42	6. února synoda pražského kleru svolaná Václavem. Hus odmítá kompromis. Na jaře Hus píše na Kozím Hrádku <i>De ecclesia, Contra octo doctores</i> , dokončuje revisi české Bible. 27. 10. Hus dokončuje <i>Postillu</i> , píše o manželství	
	1414	43	15. 7. Hus odchází na Hrad Krakovec. V září dokončuje <i>Sermo de pace, De sufficientia legis Christi, De fidei elucidatione</i> . 10. října dokončuje svou poslední vůli.	

Aviňonské papežství	Rok	Věk Husa	Události	Římské papežství
	1414	43	28. října Jan XXIII. přichází do Kostnice a zahajuje koncil. Jakoubek ze Stříbra koná sv. večeři pod obojí způsobu v pražském kostele u sv. Martina ve zdi. 1. 11. Císař Zikmund dává glejt Husovi. 3. 11. Hus přichází do Kostnice, ubytuje se v domě vdovy Fidy v ulici sv. Pavla. 28. 11. Hus uvězněn v domě kanovníka kostnického. 6. 12. Převezen do žaláře dominikánského kláštera v Kostnici (dnes Insel-Hotel). 4. 12. Papež jmenuje komisi ke zkoušce Husa. 24. 12. Císař Zikmund přijíždí do Kostnice.	
	1415	44	Štěpán Pálec dokončuje listinu 42 článků, v nichž nesprávně citoval z Husovy knihy <i>De ecclesia</i> . 24. března Hus přestěhován do biskupova domu v Gottliebenu. 3. června převezen do františkánského žaláře. Tři veřejná slyšení M. J. Husa na koncilu, 5, 6. a 8. června. Císař Zikmund předsedá schůzím. 6. července. Veřejné shromáždění koncilu. Hus odsouzen po ranní mši. Odveden na hranici a umučen upálením kolem 10. hodiny ranní. (Sestavil Enrico C. S. Molnár).	29. května Jan XXIII. sesazen 4. července Řehoř XII abdikuje

Tomáš G. Masaryk hrobař Rakousko-Uherska?

V představě mnohých lidí se Masaryk jeví jako ten, který Rakousko boural a zboural. A přece, kdo zná Masaryka z let předválečných ví, že Masaryk byl upřímný austrofil. Pamatuji se, jak ve volbách vídeňského parlamentu v r. 1911 vysely na pražských ulicích velké žluté plakáty s černým nápisem: "Volte Masaryka!" Černá a žlutá byly barvy císařského Rakouska. Tak čeští nacionalističtí odpůrcové Masarykovi chtěli těmito černo-žlutými plakáty denuncovat Masaryka jako císařského Rakušáka. A skutečně: Masaryk byl zásadně proti revoluci a pro Rakousko. Ale ovšem jaké? Masaryk pokládal federalizaci Rakousko-Uherska za podmínku jeho další existence. Věřil v nutnost unie poddunajských národů. Držel se Palackého: "Kdyby státu Rakouského nebylo již ode dávna, museli bychom v interesu Evropy, ba humanity samé přičinit se co nejdříve, aby se utvořil." Masaryk však stále narážel na stupidnost vládních šlechtických kruhů ve Vídni a v Budapešti. Anexe Bosny a Hercego-

viny v r. 1908 vyvolala v něm pochybnosti o množství změny politiky Rakousko-Uherska a jeho reformy tak, aby monarchie byla přeměněna v útvar, v němž by všechněm národům byla zaručena demokratická práva. V r. 1909, po t. zv. velezrádném procesu záhřebském a nešťastné expanzivní politice balkánské dochází Masaryk k přesvědčení, že "Rakousko je organizovaným násilím menšiny nad většinou." Němcí a maďarští politikové naprosto nechápali demokratický vývoj a myslili, že ho mohou zastavit.

Vyhlášením války slovanským státům se skončily Masarykovy reformační snahy a on se definitivně vzdal naděje, že Rakousko-Uhersko bude federalizováno a se stane svazkem svobodných národů a že takto bude mít pozitivní úkol a raison d'être v Evropě. Ještě váhá, znovu se přesvědčuje, až nakonec dochází k Palackého druhému závěru: "Byli jsme před Rakouskem, budeme i po něm," a dává se do hoje.

V rozkladu Rakousko-Uherska spatřoval proces biologický. (Viz. "Světová revoluce"). Vytvoření nástupnických států národních bylo mu počátkem nového procesu, nikoli je-

ho dovršením. "Venkov", orgán ministerského předsedy, napsal 14.9.1939 tato slova:

"Jakou chtěl mít Masaryk Evropu. Masarykova koncepce mezinárodní, jeho myšlení z doby sklonu války světové, za mírové konference, i v počátcích jeho nového působení v obnoveném státu, je bohužel příliš málo známo. Masaryk vynikal tu však jako vždy vlastní, docela samostatnou širokou a hlubokou koncepcí, která, kdyby se byla uskutečnila, mohla uvést Evropu i naše země na docela jiné dráhy. Masaryk se tak přirazoval k několika, ač docela osamoceným duchům oné doby, kteří se snažili vytvořit mír opravdu vážný a spravedlivý, tedy trvanlivý, bez vítězů a bez poražených; lépe řečeno mír, v němž by vítězi byly všechny národy, osvožené a rovnoprávné, spojené v plodné kulturní spolupráci. Národ německý měl tu býti volný a jednotný, spojený ve všech německých zemích i těch které patřily k bývalému Rakousko-Uhersku.

Němci, obývající kraje v zemích českých, měli být autonomní a měli vstoupiti dobrovolně na základě svého národního seheurčení do společného státu s Čechy, právě tak, jako Švýcary německého jazyka jsou spojeni ve volné státní jednotě se Švýcary jazyka francouzského a italského. Masaryk mluvil vědomě a důsledně o novém větším a vyšším Švýcarsku ve Střední Evropě. Starý Masaryk byl však ještě příliš mlád, příliš předstihoval svou dobu."

A v Masarykově "Světové revoluci" čteme na str. 435: "Spojené státy Evropy přestávají být utopií." (Viz. též "Tomáš G. Masaryk a idea federalisace Evropy a světa" od Petra Zenkla, Chicago 1953.

Vývoj až do Hitlerovy okupace nedával Masarykovi za pravdu. Neprosadil myšlenku státu národnostního, nepodařilo se překonat rozmach nacionalismu a vytvořit vyšší pojetí, pojetí evropského společenství.

Veliké myšlenky se rodí z velikého utrpení. Musil přijít Hitler. Stalin a Chruščov, abychom poznali, že jen v překonání národnostních a územních hranic a v upřímné bratrské součinnosti spočívá blaho jako jednotlivých národů, tak i Evropy. Masaryk tento ideál nikdy nespustil s očí, i když okolnostmi byl nucen k ústupkům. Jako demokrat nechtěl svoje myšlenky druhým vnucovat. PP.

Mapa české reformace

Enrico S. Molnár

Roku 1516 dokončil mladoboleslavský lékař a knihtiskař Mikuláš Klaudyán v přeseném rukopise a kreslířské zdatnosti mapu království českého. Klaudyán byl přívržencem Jednoty bratrské, a tak se nedivíme, nacházíme-li na jeho mapě rozlišení měst podle náboženské příslušnosti. Husitské a bratrské obce jsou vyznačeny kalichem a římsko-katolické obce jsou zakresleny symbolem Petrových zkřížených klíčů. Jsou-li to města královská, pak je nad symbolem malá korunka. Mimoto můžeme rozlišit města panská (štítý), městečka a hrady nebo tvrže.

Rukopis byl kopírován negativně do dřeva, očkud řezaný štoček pořizoval pozitivní tisk. První kopie vyšly z Klaudyánovy tiskárny asi roku 1518. Štočku pak užil tiskař Zikmund z Puchova, když roku 1544 vydal do té doby největší knihu českou, *Kosmografii Czeskou*.

Klaudyánova mapa obsahuje na 280 měst, městeček a hradů. Význam každého znaku a jména je i dnes srozumitelný a jasný.

Tato mapa je památkou vzácnou nejen pro nás, ale i z širšího hlediska evropské kartografie. Uvědomíme-li si, že "kulhavý pikart" Klaudyán vytiskl mapu r. 1518, tu vidíme, že království české — první ze všech středoevropských zemí — dostávají samostatný tištěný mapový obraz. Pak teprve následovaly první mapy Bavor (1523), Polska (1528), Maďarska (1528), Horních Rakous (1542), Slezska (1561), Míšeňska (1562), Saska (1567), Moravy (1568), atd.

Klaudyánova mapa se zachovala v jediném výtisku, a to v biskupské knihovně v Litoměřicích. Tamní výtisk je ručně kolorován (lesy jsou na př. vybarveny zeleně).

Mapa je orientována jihem nahoru a severem dolů, což je pro nás dnes trochu neobvyklé. Ale po chvilkové studii se v té mapě dobře veznáme. Některé údaje Klaudyánovy mapy Čech byly přejaty do velikých atlasů nizozemského původu, jejichž rozkvět započal roku 1554 vydáním atlasu *Theatrum Orbis Terrarum* Abrahama Ortelia v Antverpách a atlasu Gerarda Mercatora amsterodámského z roku 1596. (Prvenství v mapách tištěných dřevoryty si odnáší německé město Ulm, kde roku 1482, t. j. deset let před Kolumbovým



MAP OF BOHEMIA, Designed and Printed by Nicholas Klaučyan, Physician and Printer, in 1518. Reproduced in the Kosmografie Czeskie, an Atlas Printed in 1554 by Sigmund of Puchov. Utraquist (Hussite) Communities are indicated by the Symbol of a Chalice, Roman Catholic Communities by the Crossed Keys. The Symbols are Surmounted by a Crown if they Represent a Royal Domain.

objevením Ameriky, "Claudius Ptolemaeus" vydal *Cosmografii*. Nejstarší úplná mapa světa s americkou pevninou byla nakreslena asi roku 1503 Richardem Kingem ("Portolan Chart"). Viděl jsem ji nedávno v Huntingtenské knihovně v San Marino.

Tak náš bratrský Mikuláš Klaudyán z Mladé Boleslavi zaujímá čestné místo mezi nejstaršími kartografisty evropskými.

Bibliografie

Doc. Dr. Karel Kuchař, *Naše mapy od dávna do dneška*. (Praha: Československá akademie věd, 1958, 129 str.).

Early Maps 1482 — 1690. Henry E. Huntington Library and Art Gallery, (San Marino, Calif., 1963).

V Rákosi

Obláčky čápů stříbrobílých
bez hlesu plují nad vodou,
Křídél stín chví se na rákosí
jak ruce, které marně prosí,
lahodu vlny na břeh strou.
Hlubina výšek azurová
ukápla do převislých lat
modravý pozdrav rákosníkům
a není konce chválám, díkům,
za teplo hnízd a za vod chlad.

ORSEJ

Na trávníky nebe spadlo,
o hvězdy se nohy trou.
K hvězdám voním, hvězdy sbírám,
hvězdný prach si s očí stírám,
oslňených nádhrou.
Hrej, vzpomíněk kolébadlo:

Orsej v trávě, v dětských hrách!
Ohvězdněná lužina má,
jenom doma, jenom doma,
chodili jsme ve hvězdách . . .
Je mi úzko a mám strach,
zda jsme někdy v bujných hrách,
nešlapali po hvězdách!

XII. Československý Den v Chicagu, v neděli 9. srpna 1964 opět v Plzeňském parku.

Krajanská veřejnost bude jistě mile překvapena zprávou, že XII. Československý Den bude opět pořádán v historickém Plzeňském parku. Pořadatelstvu se podařilo naimouti park i letošního roku, abychom mohli důstojně oslavit 50ti leté výročí mohutné národní manifestace.

Dne 28. července před padesáti lety reagovali krajané československého Chicaga mohutnou manifestací v Plzeňském parku na vypovězení války Srbsku. To byla první lidová manifestace v tomto parku, který se stal střediskem odboje za první a druhé světové války. Šťastnou shodou okolností bude Československá národní rada americká opět letos pořádat svou tradiční manifestaci v tomto historickém parku a to v *neděli dne 9. srpna*. Chceme na této, historické půdě prohlásit, že jsme zůstali neochvějně věrni československému odkazu. Za první světové války vznikla Československá národní rada americká, jako jednotná organizace Čechů a Slováků. Prošla čestně těžkou zkouškou světových válek; za míru zachraňovala krajan-ské památky, pěstovala mateřštinu, oživovala československou kulturu a styky se starou vlastí. Nyní, pod tíhou světových událostí Čs. národní rada americká po třetí soustřeďuje se na vlastenecký boj za svobodu.

Padesáté výročí krajan-ské manifestace v Plzeňském parku bude pro nás znamenitou příležitostí vyhlásit před světem věrnost a předsevzetí, že nikdy se nedáme odvrátit od svých vlasteneckých cílů.

Měli bychom si uvědomit, že v těchto dnech, plných vzruchu a obtíží, kdy nevíme co bude zítra, kdy naše stará vlast trpí pod brutálním komunistickým útlakem — že právě v takových dobách je nutno spojit své síly a sjednotit se pro dny a měsíce, kdy pevně věříme, budou se řešit světové problémy o právo sebeurčení nejen národů asijských, afrických, ale také národů s tisíciletou kulturou a tradicí nyní násilně potlačovaných, ale nevýslovně toužících a bojujících za svoji svobodu. O všech těchto problémech světové situace uslyšíte jistě nejpovolanějšího

českého řečníka, redaktora Josefa Martínka, kterého pořadatelstvo XII. Československého Dne pozvalo. Br. Martínek je jedním z mála účastníků první manifestace v Plzeňském parku před 50ti lety.

Československý den, bude zkouškou, jak jsme pochopili příkaz doby a jak jej chceme dále plnit.

—Tisková služba Čsl. národní rady v Americe.

DOPIS REDAKCI . . .

(Windsor, Canada) — "Ani nevím jak začít. Vrátil jsem se nedávno z Evropy. Navštívil jsem Jugoslávii i Československo. Byl jsem tolik rád, že jsem se mohl opět po dlouhé době setkat se svými drahými v L. a v L. Všude mi bylo dovoleno mluvit a kázat. — Modlitební hodiny byly přeplněné. A ty krásné zpěvy nikdy nezapomenu. — V Jugoslávii jsem také kázal nejméně třem tisícům lidem. Mnohým duším jsem přinesl povzbuzení a potěchu. Lid má hlad po živém Slově. Kázal jsem také v Mnichově a to rusky i česky. Byla to zkušenost k nezaplacení. Jen vnější zima mne pronásledovala. Nikdy jsem v životě tolik nevymrzl jako v Jugoslávii. A však přátelství a láska lidu hrála moji duši. Pán Bůh byl oslaven a zveleben. Loučení bylo těžké! Mám radost, že jsem ještě mohl vidět svoji starou maminku a bratra, který nechtěl věřit svým očím, že jsem to byl skutečně já, koho viděl stát před sebou. S upřímnými pozdravy, J. Zajíček."

Dne 5. dubna t. r. oslavil pětasedmdesátiný profesor českých církevních dějin na Komenského evangelické fakultě bohoslovecké v Praze Dr. František M. Bartoš. Bratr Bartoš jest jedním z nejlepších žijících husitologů. Do dalších let života mu přejeme hojnost Božího požehnání.

OPRAVA. V mém článku "Nic jiného" v č. 4-1964 bylo opět několik chyb, které si jistě čtenáři opravili sami. Jen podotýkám, že jsem v polovici levého sloupce na str. 49. nenapsal "sveřepný Saul", nýbrž sveřepý, a v konci článku má správně stát: "Kdo se nestaví proti příkázáním lásky a pravdy, ale *plní* je, již tím pomáhá Kristu k vítězství."

Přemysl Pitter.

—Nezapomínejte během letních měsíců na potřeby Křesťanských Listů a Husova Lidu. Pro udržení listu potřebujeme vaši pravidelné podpory.

Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty došlé do 15. května 1964

Christian Sisters Union, Cameron, Texas,	
Mrs. Ann Roesler, trea., dar	\$5.00
Christian Sisters Union, Caldwell, Texas,	
Mrs. Ray Voligura, trea., dar	5.00
Rudolf Černý, Coraopolis, Pa., dar k uctění památky drahých synů Jana a Harolda	5.00
Mr. & Mrs. M. A. Kriz, Princeton, N. J., předplatné	5.00
Emil Vondracek, Bowmanville, Ont., předplatné	5.00
Dr. Enrico C. S. Molnar, Los Angeles, California, dar	10.00
John Bodlák, Thurston, Neb., předpl.	4.00
Andrew Flender, Cedar Rapids, Ia., dar k uctění památky drahé manželky ..	3.00
Vladimir Rodovsky, Kansas City, Mo., dar	40.00
Arnot Kulka, Oklahoma City, O., předp.	2.50
Frank Hejzlar, Park Falls, Wisc., předplatné pro přátele a dar	20.00
Anna Kučera, Washington, D. C., předpl.	2.00
John Matys, Sr., Grimsby, Ont., předpl. a dar	10.00
Dr. Milos Basek, New York, N. Y., dar	30.00
Mr. & Mrs. William Cap, Port Credit, Ont., předplatné a dar	10.00
Mrs. A. Zemlicka, Cedar Rapids, Iowa, předplatné a dar	3.00
Miss Blanche Karlik, Cedar Rapids, Ia., předplatné	2.00
Mrs. Eliz. Andraso, Pittsburgh, Pa., dar	2.00
S díky přijala a o další pomoc prosí, Národní jed. čel. protestantů, Mr. John Opie, treas., 4800 So. Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.	